

AKBAŞ VE KANGAL ÇOBAN KÖPEKLERİNİN TEMEL KARAKTER FARKI VE NEDENİ

Akbaş'la Kangal Çoban Köpeklerinin genetik farklılıklarının ortaya konduğu Ortatoğu Teknik ve Selçuk Üniversiteleri başta olmak üzere birkaç yabancı üniversitenin de katıldığı 2004 senesi araştırmasından¹ bugüne 15 yıl geçti. Bu araştırma bu iki popülasyonun ayrı ırklar olarak tanımlanabileceklerini ortaya koyan ilk genetik çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

Foto: Fatih Çokcan

Her ne kadar görevleri aynı olduğu için birer sürü köpeği olarak fiziksel benzerlikleri farklılıklarından daha fazla olsa da Akbaş ile Kangal'in iki ayrı ırk olarak görünüşlerinden de ayırabileceğimiz belirgin özellikleri var: renkleri, Akbaş'ta uzunca kürkün de görünmesi, boyutları gibi. Farklılıklar sadece yüzeyde değil tabii. Bu iki ayrı köpek, farklı ırklar olmalarını daha da belirgin kılan karakter farklılıklarına da sahipler. İki ırkla tecrübesi olan kişiler buna yakinen şahitlik edecektir.

Elbetteki sürü koruma köpeği olarak sadakat, cesaret, bağımsız karar verebilme yeteneği, dayanıklılık gibi onları görevlerinde eşsiz yapan ortak özelliklere sahipler. Peki ya karakterlerindeki farklılıklar? Tecrübe edenler Akbaş'ın yabancılara karşı daha mesafeli hatta şüpheli yaklaştığını söyleyeceklerdir. Kangal ise genel olarak insana

daha yakın karakteriyle görevini daha tatlı sert yöntemlerle yerine getiren bir ırkımız.
Peki neden?

İki ırkı da geldikleri bölgede çeşitli kereler gözlemlene fırsatı bulmuş biri olarak bunu yetiştirildikleri ortama bağlamanın yanlış olmayacağını sanıyorum. Eskişehir bölgesinde köyleri ziyaret ettiyseniz büyük çoğunluğunda evlerin duvarlarla çevrili avlulara sahip olduğunu ve sürülerin eve döndüğünde köpekler ile birlikte buraya kapatıldığını görürsünüz. Sıklıkla Akbaşların köyde serbest dolaşmak yerine avlularında kapalı, hatta bağlı tutulmaya devam ettikleri bilinir. Bu tip geleneksel yetiştirme tarzı Akbaşların nesiller içinde daha az sosyal, yabancıya daha az toleranslı köpekler yapmış görünmektedir.

Kangal köylerinde ise durum farklıdır. Evler Eskişehir'dekilerin aksine duvarlarla çevrilmeyip daha açık plan bir dağılım göstermektedir. Köpekler sürülerle eve döndüklerinde koyunlar ağıllara kapandıklarında sıklıkla köpeklerin bir duvar dibinde

Foto: Levant Yıldız

bağısız yatıp dinlendiklerini görebilirsiniz. Kangal Köpeği böylece otomatikman köy yerinde özellikle de kadın ve çocuklara karşı saldırgan davranamayacağı küçükken öğrenir. Tabii ki "adamcı" tabir edilen köpekler vardır ve bu köpekler zincirle etrafta serbest dolaşmaları sınırlansa da genel olarak Kangal Köpeği'nin tabiatı bu yarı serbest yetiştirme geleneği nedeniyle onu insanlarla özellikle de kadın ve çocuklarla çok daha güvenilir kılmıştır.

2001'den itibaren Kangal köylerini gezdiğimizde ilkeri evlere köpek bakmaya giderken ev ahalisi yanımıza çocukları almamızı köpeklerin o zaman birşey yapmayacağını söylerdi. Köpekleri evin çevresinde dolaşır ya da dinlenir bulurduk. Akbaş söz konusu olduğunda ise köylerde nadiren köpekler serbest dolaşır.

Köpek görmek istiyorsanız avlulu bir kapının zilini çalarsınız.

Bu yazıdan Akbaş'ın otomatikman tanımadıkları insanlara karşı istisnasız saldırgan olduğu anlamı çıkmamalıdır. Anadolu'da sürü köpekleri gördükleri insanları alaşağı etmesiyle tanınmazlar. Bu köy içi ve çevresinde hasım yaratacağından sürü köpeğinin ilk tepkisi havlayarak davetsiz misafirin fark edildiğini ilan etmeleri ardından sürü ile ziyaretçi arasında fiziksel bir bariyer oluşturup gözdağı vererek ölçülü bir koruma

sağlamaktır. Bu noktada ya zaten geri çekiliniz ya da çobanın onları fark etmesi üzerine onun tarafından sürüye yaklaşmalarına izin verilir. Aceleci davranan kişiler bu noktada köpekler tarafından fiziksel olarak durdurulacaktır.

Bu satırlar üzerine köpeklerin davetsiz bir misafiri hemen oracıkta paralayacakları fikri anlaşılmalıdır. Özellikle Kangal Köpeklerinde sık sık insanı fiziksel olarak zapttetikleri ancak yaralamadıkları anlatılır.

Kırda insanların sürü köpeklerince hırpalanacaklarını bilerek yaşamaları pratikte mümkün değildir. Bu, komşular hatta köyler arasında sosyal olarak karmaşa yaratır. Bu nedenle köpeklerin sınırlarını bilmeleri, insanların da onların alanına saygı duymaları çok önemlidir. Gerisini dengeli bir sürü köpeği yüzyıllardır yaptığı gibi halledecektir.

Fotoğraflar aksi belirtilmediği sürece İlker Ünlü tarafından çekilmiştir.

Kaynak: GENETIC EVIDENCE FOR THE DISTINCTNESS OF KANGAL DOGS. VAHDETTİN ALTUNOK, EVREN KOBAN¹, LOUNÈS CHIKHI², ALISON SCHAFFER³, NIELS C. PEDERSEN³, MEHMET NİZAMLIOĞLU AND İNCİ TOGAN¹. Department of Biochemistry, Faculty of Veterinary Medicine, Selcuk University, 42031 Konya, Turkey ¹Department of Biological Sciences, Middle East Technical University, 06531 Ankara, Turkey ²UMR 5174 Evolution et Diversité Biologique, Université Paul Sabatier, 31062 Toulouse, France ³Veterinary Genetics Laboratory, University of California, Davis 95616, California, USA e-mail: togan@metu.edu.tr valtunok@selcuk.edu.tr . Received for publication December 09, 2004. http://www.piwet.pulawy.pl/doc/biuletyn_49-2/21_altunok.pdf